

SANT JOAN D'ÀVILA, APÒSTOL DE LA NOVA EVANGELITZACIÓ

2. EL BAPTISME, LLAVOR DE SANTEDAT

El Baptisme és *sagrament* -signe eficaç d'un nou naixement- i porta d'accés als altres sagraments. Pel baptisme se'ns confereix la *gràcia* de ser fills de Déu per participació en la filiació divina de Jesús. La vida es transforma en la de Crist, empeltat en ell com branques que reben saba i fecunditat en els seus misteris de encarnació, mort i resurrecció. El batejat és cridat a caminar en una vida nova, en l'amor. Per mitjà de l'*aigua* i de l'*Esperit* el batejat se submergeix en l'aigua de la vida nova.

1.- Doctrina de Sant Joan d'Àvila sobre el baptisme

La doctrina espiritual de Sant Joan d'Àvila està centrada en la **incorporació a Crist**, com a fruit del baptisme i de l'Eucaristia. D'aquí deriva la confiança en l'amor de Déu i la urgència de santedat i de lliurament als plans de Déu sobre el món (apostolat).

«Nos diste adopción de hijos, y gracia del Espíritu Santo en el santo bautismo» (AF 85).

Parla també de la necessitat del baptisme, a través del qual s'entra a formar part de l'Església i ens dóna la garantia i penyora de passar, amb Crist, a la vida eterna.

«Yo me acordaré de ti, Señor... que fuiste bautizado en el Jordán para dar fuerza a mi bautismo, mediante el cual fui engendrado en el Espíritu Santo y admitido a la compañía de la Iglesia santa, católica, y tenido por hijo tuyo» (S 49).

Aquesta filiació requereix vida de caritat:

«El que está bautizado y no obedece a Dios nuestro Señor, no es hijo legítimo; el que está bautizado y no tiene el Espíritu Santo, no es legítimo; bastardo es, pues no tiene la señal que hace a los hijos legítimos y herederos de los bienes de su Padre, que es el Espíritu Santo» (S 30).

En la celebració baptismal Déu dóna la garantia de que es pot viure en gràcia santificant:

«Cuando te bautizaron, allí se hizo la promesa; el ser bautizado señal es de que te ha llamado Dios a la gracia. Cuando te tomó por hijo en el santo bautismo, allí se te dio señal de que nunca te faltaría Dios» (S 62).

Després de la seva resurrecció, Jesús va confiar als apòstols la missió de batejar, és a dir, de fer que la humanitat fos partícip de la mateixa vida divina del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant.

2.- Batejat, doncs sant i apòstol

El baptisme és la porta per la que s'entra en el caminar eclesial de santedat, de fraternitat i de missió. **Tot batejat és cridat a ser sant i apòstol.** Quan es viu el baptisme se sent la urgència missionera de *batejar a tots els pobles*. L'*Audi Filia* és un llibre pioner, al segle XVI, sobre la crida de tot batejat a la santedat.

«Considerad, pues, que, cuando recibisteis el santo bautismo, fuistes hecha templo de Dios, y consagrada vuestra ánima a Él por su gracia, y vuestro cuerpo, por ser tocado con el agua santa; y de ánima y cuerpo se sirve el Espíritu Santo como un señor de toda su casa, moviendo vuestras buenas obras a ella y a él» (AF 11).

La crida a la perfecció deriva del baptisme, en el sentit de *«vivir en espíritu... vivir según Cristo»* (S 85). Per això exigeix una resposta d'amor a Crist:

«No seáis ciega, esposa de Cristo, ni desagradecida. La estima en que Dios os tiene, no es por vuestro linaje, mas por ser cristiana; no por nacer en sala entoldada, mas por tornar a nacer en el santo bautismo» (AF 99).

Pel baptisme, tot creient es cridat a fer-se glòria o imatge de Déu Amor, pel camí de l'amor. La *vocació cristiana és cridada a la santedat i conseqüentment a la missió*: Jesús demana que el segueixin i l'imitin en el camí de l'amor, d'un amor que es dóna totalment als germans per amor de Déu,... que s'insereix en el moviment de la seva donació total. **La santedat és exigència del baptisme i consisteix en la perfecció de la caritat**, posada en pràctica segons els continguts de les benaurances i del mandat de l'amor. La santedat consisteix en participar de la mateixa vida de Déu, que és el Sant, Déu Amor.

«La santidad verdadera no consiste en estas cosas (sentimientos), sino en el cumplimiento de la voluntad del Señor» (AF 55). Efectivamente, *"aquel es más santo... que, con profundo desprecio de sí, tiene mayor caridad, en la cual consiste la perfección de la vida cristiana y el cumplimiento de toda la ley»* (AF 76).

En qualsevol estat de vida es pot i s'ha d'aconseguir la santedat, sense envejar a altres:

«Ya os puso Dios en ese estado, en ése os salvaréis; tened cuidado de hacer en él todo lo que debéis, que ahí os dará Él su gracia con que vais al cielo» (S 29).

En realitat, aquesta santedat és la mateixa perfecció de la caritat.

«La vida de perfección en dos cosas consiste: ... en desnudarnos de nosotros mismos, que llama San Pablo *despojarnos del hombre viejo y vestirnos del nuevo y de Jesucristo*» (Dialogus 21).

La santedat no consisteix, doncs, en els mitjans, sinó en l'amor:

«Rezas mucho, pero no amas a Dios, no amas al prójimo, tienes el corazón seco, duro, no partido con misericordia; no lloras con los que lloran; y si esto te falta, bien puedes quebrarte la cabeza rezando y enflaquecerte ayunando; que no puso Dios en eso la santidad, principalmente, sino en el amor» (S 76).

Amb tot, els mitjans necessaris que proposa el Mestre com a aliment necessari per assolir la santedat són oració, sacrifici, eucaristia, sagraments A nivell pràctic, proposa especialment la comunió freqüent, la devoció mariana, la lectura espiritual, l'examen i coneixement de si mateix, la meditació, la direcció espiritual, la mortificació ... a fi de revestir-se de Jesucrist, de manera que creixi la llavor de santedat dipositada amb el baptisme:

«Notad que el vestirnos de Cristo es el fin de desnudarnos de nosotros mismos [...] El vestirnos del hombre nuevo es la última disposición para vestirnos de Cristo y recibir su Espíritu Santo» (Dialogus 21).

3.- La catequesi, eina imprescindible per a la formació cristiana

La catequesi ("ressonància", "instruir de viva veu") és un itinerari formatiu en la fe i en el seguiment de Crist segons la pròpia vocació.

«Se trata de hacer crecer, a nivel de conocimiento y de vida, el germen de la fe sembrado por el Espíritu Santo con el primer anuncio y transmitido eficazmente a través del bautismo. La catequesis tiende, pues, a desarrollar la inteligencia del misterio de Cristo a la luz de la Palabra, para que el hombre entero sea impregnado por ella» (CT 20).

Sant Joan d'Àvila és un bon model i estímul per als catequistes. Ell sap transmetre amb seguretat el nucli del missatge cristià i formar en els misteris centrals de la fe i en la seva implicació en la vida cristiana; provoca l'adhesió a Jesucrist i crida a la conversió. Inventa un **catecisme en vers** [editat a València el 1554 i traduït a l'any següent l'italià], per cantar amb els nens. Va tenir tant èxit pedagògic que els jesuïtes el van adoptar en els seus Col·legis, estenent-se per bona part d'Espanya, per Amèrica, i fins i tot a Àfrica.

La seva tasca catequètica havia començat a Sevilla, recentment ordenat sacerdot, serà una dels seus ministeris principals en diverses ciutats, fundant escoles o agrupant els nens i grans en llocs especials. Organitzava un horari de tres hores al matí, la darrera hora era amb cants. Motivava als pares amb exhortacions escrites i va compondre ell mateix comentaris als manaments.

La seva preocupació per l'ensenyament del catecisme apareix amb insistència en els Memorials per al concili de Trento:

«Muy gran falta hay en España de doctrina y educación para los niños, de lo cual nace tanta ignorancia cuando grandes, que muchos viejos no saben las oraciones de la Iglesia ni aun persignarse» (Trento I, 25; Trento II, 54).

Els consells que escriu per als catequistes són summament pràctics i actuals.

«El que ha de enseñar la doctrina cristiana debe ser muy humilde, manso, benigno y amoroso, y debe mostrar mucha alegría con todos, porque para tratar con niños, débese acomodar, en cuanto podiere, a sus condiciones, para que le tengan amor. Y pida siempre la gracia del Señor para estas cosas, y paciencia para tratar con hijos de tantos padres. Porque no pierda el fruto de su trabajo, téngalos a todos por hijos propios y que ha de dar cuenta de ellos a nuestro Señor si no los doctrina bien». Siguin apòstols del catecisme per a altres persones. Una explicació àmplia ha de precedir a l'aprenentatge dels versos i dels cants, *«para que lo entiendan y sepan dar cuenta de cada cosa que es y para que»* (Tratados menores, 1744ss).

L'aplicació pràctica de la **pedagogia** de Sant Joan d'Àvila es concreta en la seva obra *Doctrina Cristiana*.

En l'aspecte didàctic destaca el paper de la repetició i la participació activa de l'alumne, en intervenir parlant, cantant, dialogant. L'accentuació de la rima contribueix a fixar el text en la ment dels nens.

Subratlla incessantment la necessitat d'una bona relació pedagògica entre educador i alumne. La principal característica del seu pensament educatiu és la força i la reiteració amb la que apareix l'amor com a element primordial en clara oposició a la llei, al mandat. Per aconseguir-ho, revesteix de dignitat la figura de l'educador i es preocupa per la seva estima social i retribució econòmica.

La formació que proposa el Mestre Àvila és integral, amb un enfocament eminentment cristià, a partir dels coneixements de les ciències i de la literatura, per passar a la capacitat de servir i de col·laborar, sempre en harmonia, en la societat civil i en l'Església. Recomana una bona formació des de la infància, *«por ser aquella edad el fundamento de toda la vida»* (C 11). Tota formació ha d'apuntar a «buenas costumbres» (C 11). Els dos pilars en què es basa són l'escola i la família (S 46). Però sempre caldrà donar l'enfocament catequístic, ja des de la infància i joventut, oferint *«alguna lección de doctrina sagrada y piadosa»* (Trento II, 88; Toledo I, 48).

*Joan
d'Àvila*